

Kävelyn ja pyöräliikenteen edistämishjelman hyväksyminen

Tekninen lautakunta 13.03.2025
398/02.08.00/2024

Kunnallistekniikan suunnittelussa on yhteistyössä eri toimialojen asiantuntijoiden ja asiantuntijakonsultin sekä ELY-keskuksen edustajien kanssa valmisteltu Kävelyn ja pyöräliikenteen edistämishjelmaa, joka on tämän pykälän liitteenä. Edistämishjelmasta pyydettiin lausunnot 30.11.2024 mennessä vanhus- ja vammaisneuvostoilta, nuorisovaltuustolta, sivistys- ja hyvinvointitoimialalta sekä Keski-Uudenmaan Polkijat ry:ltä. Lausunnot ja niihin laaditut vastineet ovat listatekstin loppuosassa.

Nurmijärven kunnan ensimmäinen kevyen liikenteen verkoston ja ulkoilureitistöjen suunnitelma valmistui vuonna 2010. Suunnitelmassa kartoitettiin kuntakeskuksia ja taajamia yhdistävä kevyen liikenteen verkosto ja ulkoilureitistö, sekä esitettiin uusia reittitarpeita. Kunnassa tunnistettiin tarve em. suunnitelman päivittämiseksi ja laajentamiseksi kävelyn ja pyöräliikenteen edistämishjelmaksi. Nurmijärven kävelyn ja pyöräliikenteen edistämishjelman laatiminen aloitettiin helmikuussa 2023 ja ohjelma valmistui joulukuussa 2023. Edistämishjelman laatimisen ohjausryhmään kuului edustajia kunnan eri hallintokunnista sekä Uudenmaan ELY-keskuksesta.

Nurmijärven kävelyn ja pyöräliikenteen edistämishjelma on aktiivista ja kestävästä liikkumista edistävä strategia, joka edellisestä suunnitelmasta poiketen ottaa huomioon kestävästä liikkumisen edistämistyön poikkihallinnollisuuden. Ohjelman tavoitteena on luoda suuntaviivat kävelyn ja pyöräliikenteen systemaattiselle ja pitkäjänteiselle edistämistyölle kunnassa.

Edistämishjelma sisältää kuvauksen kävelyn ja pyöräliikenteen nykytilasta Nurmijärvellä sekä asukkaiden näkemykset liikkumisolosuhteiden kehittämiseksi. Työssä toteutettiin asukaskysely helmi-maaliskuussa 2023 ja päättäjätilaisuus sekä poikkihallinnollinen työpaja viranhaltijoille syyskuussa 2023. Edistämishjelmassa on asetettu tavoitteet kävelyn ja pyöräliikenteen edistämiseksi, sekä määritetty pyöräliikenteen pää- ja aluereiteistä muodostuva tavoiteverkko. Lisäksi ohjelmassa on määritetty toimenpiteitä kävelyn ja pyöräliikenteen infrastruktuurin ja ulkoilureittien parantamiseksi tulevina vuosina, sekä ideoitu erilaisia toimenpiteitä, joilla kaiken ikäisiä nurmijärveläisiä voidaan kannustaa liikkumaan arjen matkoja kävellen ja pyöräillen.

Nurmijärvellä suosituin liikkumismuoto on henkilöauto. Kävelyn ja pyöräliikenteen edistämishjelman laatimisen yhteydessä tunnistettiin potentiaalia jalankulun ja pyöräliikenteen matkojen lisäämiseen erityisesti lyhyillä, alle 3 kilometrin mittaisilla arjen matkoilla. Näistä matkoista tehdään HSL liikkumistutkimuksen mukaan 39 % autolla, 20 % polkupyörällä ja 38 % kävellen. Nurmijärvellä autolla tehtyjen lyhyiden matkojen osuus on Helsingin seudun suurimpia, ja kävellen tehtävien lyhyiden matkojen osuus Helsingin seudun pienimpiä. Asukaskyselyn mukaan merkittävimmät kävelyä estävät tekijät olivat kävelyteiden puute tai liian kapea piennar, tavaroiden kuljettamisen vaikeus ja huono sää. Eniten pyöräilyä vaikeuttavat tekijät olivat pyöräteiden puute tai liian kapea piennar, huono sää ja turvattomuuden tunne liikenteessä.

Nykytilassa kunnan taajama- ja kyläkeskuksissa sekä niiden yhteysväleillä on yhteensä noin 100 kilometriä yhdistettyjä jalankulku- ja pyöräteitä. Jalankulkua ja pyöräliikennettä ei toistaiseksi ole eroteltu kunnassa omille väylilleen. Taajamien välisiä yhteyksiä on toteutettu Rajamäen ja Kirkonkylän välille sekä Rajamäen ja Herusten välille. Kesällä 2024 valmistui jalankulku- ja pyörätie maantien 132 Lopentien varteen välille Klaukkalantien/Klaukkalan kehätien risteys-Perttula. Taajamien väliset yhteydet ovat valtion omistuksessa olevia maanteitä, joiden ylläpidosta ja kehittämisestä vastaa Uudenmaan ELY-keskus. Taajamien välisiä yhteyspuutteita jalankulun ja pyöräliikenteen verkostossa on tunnistettu ja priorisoitu myös kunnan aiemmissa ohjelmissa

(Kevyen liikenteen verkoston ja ulkoilureitistöjen suunnitelma vuodelta 2010 ja Kevyen liikenteen kehittämisohjelma maantieverkolla vuodelta 2017).

Kävelyn ja pyöräliikenteen edistämishjelmassa määriteltiin pyöräliikenteen tavoiteverkko. Verkko on jaettu pääreitteihin, alureitteihin ja paikallisreitteihin. Puuttuvia pääreittejä tunnistettiin osuuksille Klaukkala-Lahnus (mt1324), Perttula-Röykkä (mt132), Perttula-Kirkonkylä (mt1321) ja Röykkä-Kiljava (mt11299).

Edistämishjelmassa on esitetty suositukset pyöräliikenteen verkon ratkaisuista ja mitoituspäätöksistä erilaisissa liikenneympäristöissä. Hyvät ja turvalliset pyöräliikenteen olosuhteet voidaan saavuttaa myös ilman erillistä pyörätietä autoliikennettä rauhoittamalla. Em. ratkaisut tulevat kysymykseen pääosin katuverkolla mm. matalien nopeusrajoitusten vuoksi. Pyöräliikenteen ja jalankulun erottelu edistää pyöräilyn sujuvuutta ja parantaa erityisesti jalankulkijoiden turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta liikenteessä.

Kävelyn ja pyöräliikenteen edistämishjelmassa selvitettiin myös ulkoilureittien nykytilaa ja tulevaisuuden tarpeita. Ulkoilureiteillä tarkoitetaan kunnan ylläpitämiä sora- tai kivituhkapäällysteisiä jalankulku- ja pyöräteitä sekä kuntoratoja, joista osaa ylläpidetään talvisin hiihtolatuina. Suurin osa näistä reiteistä sijaitsee kunnan taajamakeskuksissa tai niiden läheisyydessä sijaitsevilla ulkoilualueilla. Näihin lukeutuvat mm. Kiljavannummen ja Sääksjärven ulkoilualueet Rajamäen kupeessa, Parkkimäki Kirkonkylässä, Tornimäki Klaukkalassa ja Nukarinkoski Nukarilla.

Vuonna 2010 valmistuneessa Kevyen liikenteen verkoston ja ulkoilureitistöjen suunnitelmassa ehdotettiin 46 uutta ulkoilureittiyhteyttä tai -yhteystarvetta. Suunnitelman laatimisen jälkeen on toteutettu kaksi uutta ulkoilureittiyhteyttä, kumpikin Klaukkalan taajamaan. Ulkoilureittien toteuttaminen kunnassa on hidasta, sillä kunnan maanomistus on vähäistä asemakaavan ulkopuolisilla alueilla ja asemakaavan maa- ja metsätalousalueilla. Reittien toteuttaminen em. alueille edellyttää joko maanhankintaa tai sopimuksia yksityisten maanomistajien kanssa ym. Uudessa edistämishjelmassa tunnistettiin joitakin ulkoilureittien kehittämistarpeita, mutta määrä on maltillisempi, kuin aikaisemmassa suunnitelmassa vuodelta 2010.

Kävelyn olosuhteiden kehittämisen kannalta merkittävimmät alueet sijoittuvat Kirkonkylän, Klaukkalan ja Rajamäen keskusta-alueille, joissa sijaitsee suurin osan kunnan kaupallisista ja julkisista palveluista. Kävely-ympäristön houkuttelevuutta ja viihtyisyyttä lisääviä tekijöitä ovat muun muassa kadun suuntaan avautuvat toiminnot ja julkisivut, katupuut ja kausi-istutukset, penkit ja muut levähdyspaikat, valaistus sekä julkisissa tiloissa oleva taide ja rakennusten tai puiden kohdevalaistus. Kävelyreittien esteettömyyttä voidaan parantaa muun muassa reunakiviä madaltamalla sekä levähdyspaikkoja ja valaistusta lisäämällä.

Edistämishjelma sisältää yhteensä 20 toimenpidekokonaisuutta. Toimenpiteiden muodostamisessa hyödynnettiin työn alussa toteutetun asukaskyselyn tuloksia. Lisäksi toimenpiteitä ideoitiin kahdessa vuorovaikutteisessa työpajassa, joista toinen järjestettiin kunnan asiantuntijoille ja toinen iltatilaisuutena kunnan päättäjille.

Toimenpiteet on jaoteltu viiteen teemaan:

- Liikkumisen ohjaus -kokonaisuus sisältää toimenpiteitä koululaisten omatoimisen liikkumisen edistämiseen sekä kaikkien Nurmijärven asukkaiden aktiiviseen liikkumiseen kannustamiseen.
- Vehreät ja kattavat ulkoilureitit -kokonaisuus sisältää toimenpiteitä Nurmijärven ulkoilureittien ympärivuotiseen kehittämiseen.
- Kävelyn ja pyöräilyn mahdollistava yhdyskuntarakenne -kokonaisuuden toimenpiteet koskevat palveluverkon suunnittelua ja pyöräpysäköintinormin laatimista.
- Laadukas kävely- ja pyöräilyinfrastruktuuri -kokonaisuus sisältää toimenpiteitä pyöräliikenteen pääverkon puuttuvien yhteyksien toteuttamiseen sekä pyöräpysäköinnin ja

väylien käytettävyyden parantamiseen. Kokonaisuudessa on lisäksi esitetty toimenpiteitä taajamakeskustojen kävelyn olosuhteiden ja viihtyisyyden parantamiseen.

- Rahoitus- ja resurssit -kokonaisuus puolestaan painottaa kävelyn ja pyöräliikenteen edistämisen riittävän rahoituksen tärkeyttä.

Kävelyn ja pyöräliikenteen edistämishjelman toimenpiteitä pyritään edistämään käytettävissä olevien henkilö- ja määräraharesurssien puitteissa. Edistämishjelman toimenpiteiden toteutumista ja niiden vaikuttavuutta seurataan säännöllisesti. Tärkeä osa kävelyn ja pyöräliikenteen edistämishjelman seuranta on tuloksista viestiminen sekä päättäjille että kuntalaisille. Kävelyn ja pyöräliikenteen edistämishjelma suositellaan päivitettäväksi noin viiden vuoden välein.

Kunta pyysi lausunnot Kävelyn ja pyöräliikenteen edistämishjelmasta 30.11.2024 mennessä vanhus- ja vammaisneuvostoilta, nuorisovaltuustolta, sivistys- ja hyvinvointitoimialalta sekä Keski-Uudenmaan Polkijat ry:ltä. Alkuperäiset lausunnot ovat pykälän liitteenä. Nuorisovaltuusto ei lausunut Kävelyn ja pyöräliikenteen edistämishjelmasta.

Vanhusneuvoston lausunto

Vanhusneuvosto toteaa lausunnossaan, että suurin osa ikäihmisistä käyttää liikkumiseen autoa, ei polkupyörää, joten autoilukin on turvattu. Pyöräilyssä huomio on kiinnitettävä turvallisuuteen ja pyöräily toimii ikääntyneiden kuntoilun edistäjänä. Vanhusneuvosto toteaa, että Perttulantien ja Palojoen ympäristö ovat vaarallisia kävelijöille ja pyöräilijöille kuten myös Heinojantie. Lisäksi todetaan, että pyöräilyverkko on edelleen heikko ja osin vaarallinen. Tievalaistuksessa koetaan huomion olevan autoliikenteessä.

Kävelyn edistämisessä riittävien penkkien huomioiminen varsinkin ikäihmisiä ajatellen on oleellista. Lisäksi toivotaan, että penkkien laatuun kiinnitettäisiin enemmän huomiota penkkien hankkimisvaiheessa.

Vanhusneuvosto myös toivoo, että pikkukylien huomioiminen kävelyn ja pyöräilyliikenteen suunnittelussa otettaisiin paremmin huomioon esim. Röykän, Kiljavan, Rajamäen ja Sääksjärven alueilla. Myös maastopyöräilyä toivotaan edistettävän reittisuunnittelussa. Talvikunnossapito kävelyn ja pyöräliikenteen reiteillä on ensiarvoisen tärkeää ikääntyneiden aktiivisen arjen turvaamisessa.

Vastine vanhusneuvoston lausuntoon

Perttulantien ja Palojoen ympäristössä maantiet kuuluvat valtiolle ts. maanteiden kunnossapidosta ja parantamisesta vastaa Uudenmaan ELY-keskus. Heinojantie on osittain kunnan ylläpitämä katu ja osittain yksityistie. Heinojantien katuosuuden viimeistelytyötä ei ole tehty, joten esim. jalankulku- ja pyörätiet eivät vielä erotu ajoneuvoliikenteen katurakenteesta. Heinojantien viimeistelytyöt ovat kunnan tulevien vuosien ohjelmassa.

Kunta pyrkii kehittämään pyöräilyverkkoa, mutta kehitystyö on hidasta mm. kauan kestävien prosessien (tiesuunnitelma valtion maanteilla, asemakaava ja katusuunnitelma kunnan katuverkossa) vuoksi. Myös määrärahaa on rajallisesti käytettävissä.

Kunnan kaikkien päätaajamien keskustojen alueilla on tehty esteettömyyskartoitukset yhteistyössä vanhus- ja vammaisneuvostojen edustajien kanssa. Mm. penkkitarpeet on tuolloin huomioitu ja penkkejä lisätään vuosittain kävelyreittien varteen ym. määrärahojen puitteissa. Osa penkeistä on esteettömiä ts. niiden istumakorkeudessa on huomioitu ikäihmiset ja penkit on varustettu selkä- ja käsinojilla.

Kunnan alueella olevat kylät sijaitsevat valtion maanteiden varsilla, joten maanteiden parantamisesta ja kunnossapidosta vastaa Uudenmaan ELY-keskus. Erillisiä maastopyöräilyreittejä

ei kunnassa ole suunnitteilla kunnan toimesta. Kunta panostaa jalankulku- ja pyöräteiden talvikunnossapitoon, auraukseen ja liukkaudentorjuntaan erityisesti päätaajamien keskustojen alueilla, joissa jalankulku- ja pyöräliikenne on vilkkainta.

Lausunto vammaisneuvosto

Vammaisneuvosto toteaa lausunnossaan, että esteettömyys tulee huomioida suurimmissa asumiskeskuksissa Klaukkalassa, Rajamäellä ja Kirkonkylällä vammaisten ja muiden liikuntarajoitteisten arjen sujuvuuden lisäämiseksi. Vammaisneuvostossa toivotaan ääniohjauksen edistämistä suojateilla. Lisäksi toivotaan suojateiden korokkeiden huomioimista siten, että pyörätuolilla, rollaattorilla ja valkoisen kepin avulla suojateiden käyttäminen on sujuvaa ja esteetöntä. Esitetään vielä, että betoniporsaiden asettelussa kiinnitettäisiin huomiota riittävän leveään väliin, jotta myös pyörätuoli ja rollaattori mahtuvat esteettömästi kulkemaan. Vielä esitetään, että talvikunnossapito tulee huomioida myös kävelyn ja pyöräliikenteen väylillä.

Vastine vammaisneuvoston lausuntoon

Kunnan kaikkien päätaajamien keskustojen alueilla on tehty esteettömyyskartoitus yhteistyössä vanhus- ja vammaisneuvostojen edustajien kanssa. Kunta pyrkii hallinnoimillaan alueilla (kadut, jalankulku- ja pyörätiet, torit, aukiot, pysäköintialueet, ym.) edistämään esteettömyyden toteutumista. Kuitenkin esim. luontaiset maastomuodot johtavat joskus siihen, että esteettömyys ei kaikkialla ole mahdollista.

Kunnassa on ääniohjaus käytössä niillä suojateilla, jotka on varustettu liikennevaloin. Muiden suojateiden ääniohjauksen toteutus ei ole kunnassa ollut suunnitteilla. Suojateiden reunatukiratkaisut pyritään suunnittelemaan siten, että ne parhaalla mahdollisella tavalla palvelisivat myös liikuntarajoitteisia kulkijoita. Kunta ei käytä betoniporsaita yleisillä alueilla.

Kunta panostaa jalankulku- ja pyöräteiden talvikunnossapitoon, auraukseen ja liukkaudentorjuntaan erityisesti päätaajamien keskustojen alueilla, joissa jalankulku- ja pyöräliikenne on vilkkainta.

Lausunto Sivistys- ja hyvinvointitoimiala

Sivistys- ja hyvinvointitoimiala on omalta osaltaan ehdottanut vielä täydennyksiä Kävelyn ja pyöräliikenteen edistämishjelmaan. Lisäksi Sivistys- ja hyvinvointitoimialalla mietitään, mihin edistämishjelma sijoittuu kunnan ohjelmakokonaisuuksissa ja voisiko edistämishjelman mahdollisesti kytkeä tiiviimmin hyvinvointisuunnitelmaan.

Vastine Sivistys- ja hyvinvointitoimiala

Sivistys- ja hyvinvointitoimiala ehdottamat täydennykset on lisätty esityksen mukaisesti hyväksyttävään edistämishjelmaan.

Kunnan poliittisesti hyväksymä Kävelyn ja pyöräliikenteen edistämishjelma on nykyisin edellytys esim. valtionavustuksiin, joita valtio vuosittain myöntää esim. infrahankkeisiin ym. Kävelyn ja pyöräliikenteen edistämishjelma on mahdollista kytkeä tiiviimmin hyvinvointisuunnitelmaan, jos tämän katsotaan edistävän kävelyn ja pyöräliikenteen edistämishjelman tavoitteita.

Lausunto Keski-Uudenmaan polkijat ry.

Lausunnossa todetaan, että edistämishjelma on laaja ja kattava huomioiden pyöräliikenteen tarpeet niin arkiliikkumisessa kuin ulkoilussa sekä kävelyn ja pyöräliikenteen kulkutapojen erilaisuuden. Todetaan, että pyöräliikenne tulee huomioida kävelystä erillisenä kulkumuotona suunnittelussa. Todetaan vielä, että taajamissa laajamittainen yhdistettyjen pyöräteiden ja jalkakäytävien käyttäminen heikentää yleisesti liikennesäännöissä määriteltyjen väistämisvelvollisuuksien osaamista.

Lausunnossa todetaan, että edistämishjelmassa ei ole huomioitu erillisiä jalkakäytäviä, joita Nurmijärvellä on joitakin mm. Heikkiläntiellä. Kyseiset kohteet on kartoissa merkitty jalankulku- ja pyöräteiksi ja tämä antaa virheellisen kuvan nykytilanteesta.

Lausunnossa todetaan vielä, että kävelyn ja pyöräliikenteen valtionavustukset edellyttävät poliittisella tasolla hyväksytyä kävelyn ja pyöräliikenteen edistämishjelmaa.

Vastine Keski-Uudenmaan polkijat ry:n lausuntoon

Nurmijärven kunnan alueella jalankulku- ja pyörätiet on pääosin merkitty liikennemerkein yhdistetty pyörätie ja jalkakäytävä. Myös esim. uudet Klaukkalantien ja maantien 132 Lopentien jalankulku- ja pyörätiet on merkitty em. liikennemerkein. Kunnan alueella on vielä joitakin liikennemerkeillä jalkakäytäväksi merkittyjä väyliä, joita edistämishjelmassa ei ole erikseen huomioitu ja ne on merkitty jalankulku- ja pyörätieksi. Kyseiset reitit ovat paikallisia reittejä.

Kunta sai merkittävän valtionavustuksen maksatukseen vuonna 2023, kun Klaukkalantien jalankulku- ja pyörätie valmistui, vaikka kävelyn ja pyöräliikenteen edistämishjelmaa ei kunnassa vielä ollut.

Uusi kävelyn ja pyöräliikenteen edistämishjelma viedään poliittiseen päätöksentekoon hyväksyttäväksi, jotta kuntapäätäjät olisivat tietoisia edistämishjelmasta ja sen periaatteista. Kävelyn ja pyöräliikenteen edistämishjelma on ohjeellinen ja sitä toteutetaan vuosittain talousarvion ja kunnallistekniikan rakentamishjelman puitteissa.

Kävelyn ja pyöräliikenteen edistämishjelmaa on lausuntopyyntöä jälkeen päivitetty mm. vuosilukujen osalta. Lisäksi on päivitetty joitakin kohtia, joita on kunnassa jo tarkasteltu Kävelyn ja pyöräliikenteen edistämishjelman valmistumisen jälkeen.

Esittelijä

Tekninen johtaja

Esitys

Tekninen lautakunta päättää hyväksyä Nurmijärven kävelyn ja pyöräliikenteen edistämishjelman ja esittää edelleen kunnanhallitukselle ja valtuustolle, että ne merkitsevät Nurmijärven kävelyn ja pyöräliikenteen edistämishjelman tiedoksi.

Valmistelija

liikenneinsinööri Pia Korteniemi, pia.korteniemi(at)nurmijarvi.fi

Päätös